

Bożena Maksimowska

Klasy i szkoły sportowe oraz szkoły mistrzostwa sportowego w Polsce

Prace Naukowe. Kultura Fizyczna 3, 67-82

2000

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Bożena Maksimowska

KLASY I SZKOŁY SPORTOWE ORAZ SZKOŁY MISTRZOSTWA SPORTOWEGO W POLSCE

1. Schemat organizacyjny realizacji wychowania fizycznego i sportu do momentu powstania klas i szkół sportowych oraz szkół mistrzostwa sportowego

Zajęcia z wychowania fizycznego prowadzone były na lekcjach obowiązkowych we wszystkich typach szkół (z wyjątkiem szkoły przysposobienia rolniczego) w wymiarze 2 godzin tygodniowo na ucznia¹. Zajęcia sportowe prowadzone były na pozalekcyjnych zajęciach z zakresu przysposobienia sportowego w wymiarze 2 do 6 godzin tygodniowo na szkołę podstawową oraz 2 do 4 godzin na szkołę średnią (w tym także zasadnicze szkoły zawodowe i przysposobienia rolniczego) oraz szkolnego koła sportowego w wymiarze 2 do 12 godzin tygodniowo na szkołę podstawową i 2 do 16 godz. tygodniowo na szkołę średnią (w tym także zasadniczą szkołę zawodową).

Ponadto młodzież szkolna mogła uczestniczyć w zajęciach międzyszkolnych klubów sportowych, imprezach i zawodach oraz obozach organizowanych przez Szkolny Związek Sportowy. Głównym założeniem Szkolnego Związku Sportowego, powstałego w roku 1957, było dbanie o rozwój młodzieżowego sportu kwalifikowanego i usportowienie całej młodzieży szkolnej². Odrębną działalność w zakresie wychowania fizycznego i sportu z młodzieżą szkolną prowadziły placówki wychowania pozaszkolnego, jak np. szkolne i międzyszkolne ośrodki

¹ W. Winkiel, *Znaczenie wychowania fizycznego i sportu w systemie nauczania i wychowania młodzieży szkolnej*, „Kultura Fizyczna” 1969, r. XXIII, nr 7, s. 302.

² B. Maksimowska, *Sport szkolny 1945-1957. Zagadnienia instytucjonalne* [w:] *Z najnowszych dziejów kultury fizycznej w Polsce (1918-1989)*. In honorem Zdzisław Pawluczuk. *Zagadnienia dydaktyczne dla studentów pedagogiki z wychowaniem fizycznym oraz historii*, pod red. B. Maksimowskiej, A. Nowakowskiego, S. Podobińskiego, Częstochowa 1999.

sportowe, ogrody jordanowskie, młodzieżowe domy kultury. Młodzież szkolna mogła także uczestniczyć w działalności pozaszkolnych klubów sportowych, Towarzystwa Krzewienia Kultury Fizycznej i innych organizacji.

Całokształt życia sportowego młodzieży szkolnej przejął na siebie w roku 1964 — na mocy zarządzenia byłego Ministra Oświaty z dnia 1 sierpnia — Szkolny Związek Sportowy³. Udział młodzieży w pozaszkolnych organizacjach kultury fizycznej normowało zarządzenie byłego Ministra Oświaty i byłego Przewodniczącego Głównego Komitetu Kultury Fizycznej i Turystyki z grudnia 1965 r., ustalając płaszczyznę współdziałania.

2. Powstanie klas, szkół sportowych i szkół mistrzostwa sportowego

W roku 1969 powstały w Polsce eksperymentalne szkoły ponadpodstawowe z rozszerzonym programem wychowania fizycznego⁴.

W roku szkolnym 1968/69 w wyniku porozumienia byłego Ministerstwa Oświaty i Szkolnictwa Wyższego oraz Głównego Komitetu Kultury Fizycznej i Turystyki podjęty został w 3 liceach ogólnokształcących w Polsce eksperyment polegający na zwiększeniu do 8 godzin tygodniowo na ucznia zajęć obowiązkowego wychowania fizycznego⁵.

W dwóch liceach ogólnokształcących Krakowa zostały zorganizowane klasy sportowe, w których zwiększono liczbę godzin wychowania fizycznego do 6 tygodniowo⁶. Inicjatorem eksperymentu, mającego na celu stworzenie dla uzdolnionej młodzieży lepszych niż dotychczas warunków prawidłowego wychowania fizycznego, był Akademicki Związek Sportowy w Krakowie. Patronat nad zorganizowanymi klasami sportowymi objęła Wyższa Szkoła Wychowania Fizycznego w Krakowie. W Zielonej Górze, w pierwszym roku działania eksperymentu, utworzono 2 klasy dla młodzieży uzdolnionej sportowo, specjalizującej się w lekkiej atletyce oraz koszykówce⁷.

Możliwość tworzenia w innych szkołach klas sportowych stworzyła uchwała Kolegium byłego Ministerstwa Oświaty i Szkolnictwa Wyższego z 29 listopada 1970 r. w sprawie wychowania fizycznego i sportu w szkołach podstawowych i średnich. W 1971 r. funkcjonuje już około 500 klas o rozszerzonym wymiarze

³ K. Zuchora, *Problematyka wychowania fizycznego i sportu na tle programu czasu wolnego młodzieży szkolnej*, „Kultura Fizyczna” 1971, r. XXV, nr 3, s. 113.

⁴ *Mała Encyklopedia Sportu*, t. 2, Warszawa 1986, s. 516.

⁵ W. Reczek, *Kultura fizyczna i turystyka w latach 1966-70 oraz podstawowe kierunki działania w 1971 r. i nadchodzących latach*, „Kultura Fizyczna” 1971, r. XXV, nr 6, s. 244.

⁶ *Kronika Wydarzeń*, „Kultura Fizyczna” 1969, r. XXIII, nr 10, s. 490.

⁷ *Kronika Wydarzeń*, „Kultura Fizyczna” 1968, r. XXII, nr 12, s. 571.

godz. sportowych, najwięcej w byłym województwie wrocławskim i katowickim⁸.

Tworzenie wyselekcjonowanych zespołów — klas i szkół sportowych, nad którymi rozciągano wszechstronną opiekę szkoleniowo-wychowawczą, było wyrazem nowoczesnych tendencji rozwoju sportu szkolnego⁹. Słabość sportu szkolnego w aspekcie wyczynowym odsłoniły III Ogólnopolskie Letnie Igrzyska Młodzieży Szkolnej w Lublinie, gdzie połączone siły szkolnych kół i międzyszkolnych klubów sportowych nie dotrzymały pola reprezentacjom młodzieży z klubów i pionów sportowych, stanowiących, jak się okazało, główny filar sportu młodzieżowego¹⁰.

W latach 1971-72 powstały także klasy z rozszerzonym programem wychowania fizycznego w szkołach podstawowych. W latach 1973-74 utworzone zostały pierwsze szkoły o profilu sportowym. W 1974 r. powstał system kształcenia młodzieży uzdolnionej ruchowo. Pierwsze szkoły mistrzostwa sportowego powołano w 1977 r.¹¹.

W omawianym okresie dla młodzieży o szczególnych uzdolnieniach sportowych oraz odpowiednich warunkach zdrowotnych utworzone zostały klasy sportowe, szkoły o profilu sportowym oraz szkoły mistrzostwa sportowego.

Szkoły sportowe miały zapewnić uczniom zdobycie odpowiedniego poziomu sprawności fizycznej, a także opanowanie techniki uprawianej dyscypliny lub konkurencji sportowej oraz umiejętnego stosowania taktyki. Zadania te realizowane były poprzez wszechstronne przygotowanie sprawności ogólnej. Absolwent szkoły sportowej winien był posiadać umiejętność przeprowadzania zawodów sportowych, sprawdzianów i treningów oraz organizacji zajęć z grupą¹².

Do szkół sportowych zalicza się szkoły o profilu sportowym i szkoły mistrzostwa sportowego¹³. Szkoły o profilu sportowym posiadają równoległe ciągi klas sportowych ukierunkowanych na jedną lub więcej dyscyplin sportu oraz ciągi klas niesportowych. Szkoły mistrzostwa sportowego posiadają ciągi klas sportowych oraz wszystkie warunki niezbędne dla osiągnięcia najwyższego poziomu dydaktyczno-wychowawczego i sportowego. Uczniami szkół mistrzostwa sportowego są dzieci najbardziej utalentowane, wyselekcjonowane głównie spośród uczniów szkół o profilu sportowym.

⁸ W. Reczek, *Kultura fizyczna i turystyka ...*, op. cit., s. 244.

⁹ K. Zuchora, *Problematyka wychowania fizycznego i sportu...*, op. cit., s. 113.

¹⁰ Ibidem, s. 113.

¹¹ *Mała Encyklopedia Sportu*, op. cit., s. 516.

¹² *Sport. Turystyka. Stan Zdrowotny. Kultura*, „Rocznik Statystyczny Szkolnictwa 1981/82”, s. 251.

¹³ *Sport. Turystyka. Stan Zdrowotny. Kultura*, „Rocznik Statystyczny Szkolnictwa 1987/88”, s. 2.

3. Dane liczbowe ilustrujące rozwój szkół sportowych do 1990 r.¹⁴

Tabela 1. Szkoły podstawowe

Wyszczególnienie (liczba)	1975/76	1980/81	1981/82	1983/84	1987/88
O profilu sportowym	65	121	119	116	131
Mistrzostwa sportowego	-	7*	7*	7*	10*
Oddziały	231	841	852	1067	1083
Uczniowie	6754	17360	17323	23691	24587

* zespoły szkół ogólnokształcących (podstawowe i licea ogólnokształcące)

Tabela 1a. Dyscypliny sportowe objęte szkoleniem

Lp.	Wyszczególnienie	Liczba uczniów				
		1975/76	1980/81	1981/82	1983/84	1987/88
1.	Biathlon	-	63	85	-	19
2.	Gimnastyka akrobatyczna	32	85	94	395	736
3.	Gimnastyka artystyczna	26	168	201	484	378
4.	Gimnastyka sportowa	116	512	654	936	908
5.	Hokej	121	291	286	422	589
6.	Judo	84	318	325	414	222
7.	Kajakarstwo	47	250	275	266	269
8.	Koszykówka	809	1950	2205	1634	1607
9.	Lekkoatletyka	2655	4465	2844	4936	5883
10.	Łyżwiarstwo figurowe	73	216	235	470	279
11.	Łyżwiarstwo szybkie	97	326	304	185	189
12.	Narciarstwo	217	611	741	1072	1205
13.	Piłka nożna	66	512	592	554	1181
14.	Piłka ręczna	430	1895	2110	1983	2172
15.	Piłka siatkowa	693	2061	2551	1231	1464
16.	Pływanie	1174	2677	2932	7758	5343
17.	Szermierka	43	368	420	480	701
18.	Tenis ziemny	24	67	83	-	4
19.	Wioślarstwo	21	82	94	141	118

¹⁴ Opracowano na podstawie danych b. Ministerstwa Oświaty i Wychowania oraz Ministerstwa Edukacji Narodowej zawartych w Rocznikach Statystycznych Szkolnictwa za omawiany okres.

20.	Zapasy	26	154	185	128	225
21.	Pięciobój	-	21	57	108	133
22.	Strzelectwo	-	53	74	-	-
23.	Tenis stołowy	-	46	92	-	39
24.	Żeglarstwo	-	169	184	-	111
25.	Badminton	-	-	-	32	10
26.	Szachy	-	-	-	62	666
27.	Jeździectwo	-	-	-	-	3
28.	Łucznictwo	-	-	-	-	33

Tabela 1b. Zdobyte klasy sportowe

Wyszczególnienie	1975	1980	1981	1983	1987
Mistrzowskie międzynarodowe	-	4	6	2	9
Mistrzowskie krajowe	1	16	20	8	34
Pierwsze	10	54	87	129	170
Drugie*	60	213	355	492	596
Trzecie	-	-	-	-	1054
Młodzieżowe	784	7530	8579	9100	7283
Złote	-	639	903	784	1723
Srebrne	-	1501	1702	1670	1124
Brązowe	-	5390	5974	6646	4436

* W latach kalendarzowych 1975,1980,1981 klasyfikacja obejmowała również klasę trzecią. W tym okresie łączna liczba zdobytych klas trzecich wyniosła 245.

Tabela 2. Szkolnictwo średnie

Wyszczególnienie (liczba)	1975/76	1980/81	1981/82	1983/84		1987/88	
				LO	Szk.Zaw	LO	Szk.Zaw
O profilu sportowym	21	30	34	19	10	18	10
Mistrzostwa sportowego	-	2	3	5	-	3	1
Oddziały	76	114	117	134	48	109	50
Uczniowie	853	6016	6505	2649	811	1309	117

Tabela 2a. Dyscypliny sportowe objęte szkoleniem

Lp.	Wyszczególnienie (liczba)	Liczba uczniów						
		1975/76	1980/81	1981/82	1983/84		1987/88	
					LO	Szk.Zaw	LO	Szk.Zaw
1.	Biathlon	27	31	40	24	-	10	-
2.	Gimnastyka sportowa	21	21	23	4	-	4	-
3.	Koszykówka	94	403	417	200	29	212	37
4.	Lekkoatletyka	342	2642	2723	1340	285	1107	408
5.	Łyżwiarstwo szybkie	20	102	123	-	13	7	-
6.	Narciarstwo	108	526	660	116	-	64	-
7.	Piłka nożna	18	501	516	13	88	36	118
8.	Piłka ręczna	92	796	860	259	134	193	57
9.	Piłka siatkowa	72	529	531	280	65	233	47
10.	Saneczkarstwo	23	45	52	25	-	73	-
11.	Wioślarstwo	36	101	137	26	110	33	101
12.	Kajakarstwo	-	124	136	48	-	65	-
13.	Pływanie	-	80	165	126	-	71	-
14.	Zapasy	-	84	80	-	57	3	48
15.	Żeglarstwo	-	31	42	77	-	2	-
16.	Gimnastyka akrobatyczna	-	-	-	99	-	4	-
17.	Judo	-	-	-	-	30	5	42
18.	Łuczniectwo	-	-	-	2	-	-	-
19.	Łyżwiarstwo figurowe	-	-	-	2	-	-	-
20.	Strzelectwo	-	-	-	5	-	10	-

21.	Tenis ziemny	-	-	-	3	-	9	-
22.	Kolarstwo	-	-	-	-	-	-	45
23.	Pięciobój nowoczesny	-	-	-	-	-	1	-
24.	Piłka wodna	-	-	-	-	-	8	-
25.	Skoki do wody	-	-	-	-	-	1	-
26.	Szermierka	-	-	-	-	-	2	-

Tabela 2b. Zdobyte klasy sportowe

Wyszczególnienie (liczba)	1975	1980	1981	1983		1987	
				LO	Szk.Zaw	LO	Szk.Zaw
Mistrzowskie międzynarodowe	2	11	15	2	-	5	2
Mistrzowskie krajowe	4	36	41	7	4	21	3
Pierwsze	20	119	151	84	12	85	29
Drugie*	77	314	424	321	82	392	85
Trzecie	-	-	-	-	-	655	113
Młodzieżowe	284	2358	2840	1142	402	93	105
Złote	-	603	487	432	98	53	50
Srebrne	-	917	1015	368	128	12	21
Brązowe	-	838	978	342	176	28	34

* W latach kalendarzowych 1975, 1980, 1981 klasyfikacja obejmowała również klasę trzecią. W tym okresie łączna liczba zdobytych klas trzecich wyniosła 200.

3. Podstawy funkcjonowania klas i szkół sportowych oraz szkół mistrzostwa sportowego

Na mocy przepisu art. 7 ust. 1, pkt 8 zasadniczej ustawy ustrojowej z 8 marca 1990 r. o samorządzie terytorialnym¹⁵ do zadań własnych s. t. należą zadania z zakresu oświaty, w tym prowadzenie publicznych szkół podstawowych, przedszkoli i innych placówek oświatowo-wychowawczych. Prowadzenie tych placówek jest obowiązkowym zadaniem własnym wszystkich gmin w całym kraju

¹⁵ Tekst jednolity: Dz. U. RP z 1996 r., nr 13, poz. 74 z późniejszymi zmianami.

w świetle przepisu art. 5 ust. 5 ustawy z 7 września 1991 r. o systemie oświaty¹⁶. We wszystkich wymienionych placówkach — w myśl przepisu art. 19 ust. 1 ustawy o kulturze fizycznej z 18 stycznia 1996 r. zajęcia z wychowania fizycznego są obowiązkowe,¹⁷ objęte opieką Państwa i s. t. Według przepisu art. 19 ust. 2 cytowanej ustawy, docelowo — od 1 września 2000 r. — we wszystkich klasach szkół podstawowych oraz w pierwszych dwóch latach nauki w szkołach ponadpodstawowych, obowiązywać będzie, jako norma minimalna — 5 godz. obowiązkowych zajęć lekcyjnych wychowania fizycznego tygodniowo.

Zgodnie z przepisem art. 20 tejże ustawy — w celu kształcenia młodzieży o szczególnych uzdolnieniach sportowych oraz odpowiednich warunkach zdrowotnych mogą być tworzone szkoły lub klasy z rozszerzonym programem wychowania fizycznego, szkoły lub klasy sportowe albo szkoły mistrzostwa sportowego (art. 2 ust. 2 ustawy oświatowej z 1991 r.). Zasady działania klas i szkół sportowych oraz szkół mistrzostwa sportowego określa Minister Edukacji Narodowej w porozumieniu z Prezesem Urzędu Kultury Fizycznej i Turystyki w drodze zarządzenia (art. 9 ust. 5 ustawy oświatowej). Zasady współzawodnictwa sportowego dzieci i młodzieży (w myśl art. 23 ust. 3 ustawy o kulturze fizycznej) w drodze zarządzenia określa Prezes Urzędu Kultury Fizycznej i Turystyki w porozumieniu z Ministrem Edukacji Narodowej.

Klasy i szkoły sportowe oraz szkoły mistrzostwa sportowego realizują ogólnie obowiązujący program kształcenia przewidziany dla szkół określonego rodzaju, zapewniając jednocześnie warunki sprzyjające rozwijaniu umiejętności sportowych uczniów.

Omawiane klasy i szkoły działają według programów, które obejmują:

1. założenia organizacyjno-metodyczne, cele i zadania,
2. kryteria doboru kandydatów z uwzględnieniem kategorii wiekowych i zdrowotnych odpowiadających wymaganiom danej dyscypliny sportu,
3. kryteria oceny pracy nauczyciela i ucznia, jego wydolność i sprawność fizyczną,
4. założenia dotyczące sprawdzianów, testów oraz kryteriów selekcyjnych,
5. zasady planowania i obowiązującą dokumentację, w szczególności z zakresu procesu dydaktyczno-wychowawczego, z uwzględnieniem warunków zdrowotnych uczniów oraz stopnia trudności, form i intensywności szkolenia w poszczególnych dyscyplinach sportu i z wykorzystaniem aktualnych osiągnięć nauki.

¹⁶ Tekst jednolity: Dz. U. RP z 1996 r., nr 67, poz. 329 z późniejszymi zmianami.

¹⁷ Dz. U. RP z 1996 r., nr 25, poz. 13 z późniejszymi zmianami.

Według danych Urzędu Kultury Fizycznej i Turystyki¹⁸, w 1998 r. w Polsce funkcjonowały 124 szkoły sportowe oraz 40 szkół mistrzostwa sportowego, w tym 22 publiczne (20 średnich i 2 podstawowe), w liczbie 18 — niepubliczne.

W szkołach sportowych prowadzono szkolenie w następujących dyscyplinach sportowych (wyszczególnienie wg liczby szkół obejmujących daną dyscyplinę)*:

lekkoatletyka	— 49
pływanie	— 36
piłka siatkowa	— 18
piłka ręczna	— 18
piłka koszykowa	— 15
piłka nożna	— 11
hokej na lodzie	— 7
gimnastyka sportowa	— 7
judo	— 6
szermierka	— 6
akrobatyka sportowa	— 5
łyżwiarstwo figurowe	— 4
gimnastyka artystyczna	— 4
narciarstwo biegowe	— 3
tenis stołowy	— 3
kajakarstwo	— 3
narciarstwo alpejskie	— 2
biegi na orientację	— 2
saneczkarstwo	— 1
szachy	— 1
badminton	— 1
łyżwiarstwo szybkie	— 1
zapasy styl wolny	— 1
zapasy styl klasyczny	— 1
softbal	— 1
wioślarstwo	— 1
biathlon	— 1

* W omawianych szkołach prowadzone było szkolenie od 1 do 6 dyscyplin sportowych.

¹⁸ *Informator Urzędu Kultury Fizycznej, 1998 r.*, s. 120 i nn.

W publicznych szkołach mistrzostwa sportowego szkolono zawodników w następujących dyscyplinach:

- po 6 szkół — lekkoatletyka, pływanie
- po 3 szkoły — żeglarstwo, kajakarstwo, wioślarstwo
- po 2 szkoły — łyżwiarstwo szybkie, narciarstwo biegowe, saneczkarstwo, gimnastyka sportowa, łyżwiarstwo figurowe, biathlon
- po 1 szkole — zapasy styl klasyczny, gimnastyka artystyczna, narciarstwo alpejskie, kolarstwo, pięciobój nowoczesny.

Niepubliczne szkoły mistrzostwa sportowego objęły szkoleniem:

- 5 szkół — piłkę nożną
- 3 szkoły — hokej na lodzie
- 2 szkoły — kolarstwo
- po 1 szkole — badminton, biathlon, koszykówka m., koszykówka k., piłka ręczna m., piłka ręczna k., piłka siatkowa m. i piłka siatkowa k.

Wymienione placówki funkcjonują w oparciu o zarządzenie Ministra Edukacji Narodowej z 12 lutego 1997 r.¹⁹ ustalające szczegółowe zasady działania klas i szkół sportowych oraz szkół mistrzostwa sportowego (w załączeniu).

Na podstawie art. 9 ust. 5 ustawy z 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 1996 r. Nr 67, poz. 496) zarządza się, co następuje:

§ 1. Klasy i szkoły sportowe oraz szkoły mistrzostwa sportowego kształcą młodzież o szczególnych uzdolnieniach sportowych.

§ 2.

1. Szkołami sportowymi i szkołami mistrzostwa sportowego mogą być szkoły podstawowe i ponadpodstawowe.
2. Szkołą sportową realizującą program szkoły podstawowej jest szkoła, która prowadzi ciąg klas sportowych w klasach IV-VIII w sportach wczesnych.
3. Szkołą sportową realizującą program szkoły ponadpodstawowej jest szkoła, która prowadzi pełny ciąg klas sportowych.

¹⁹ MP nr 13, poz. 107.

4. W szkole podstawowej lub ponadpodstawowej mogą być prowadzone klasy sportowe w poszczególnych oddziałach szkoły, a w szczególności klasy sportowe w klasach VII i VIII szkoły podstawowej w sportach innych niż wymienione w ust.2.
5. Szkołą mistrzostwa sportowego realizującą program szkoły podstawowej lub ponadpodstawowej jest szkoła, która prowadzi ciąg minimum trzech klas mistrzostwa sportowego.
6. W szkołach, o których mowa w ust.2-5, mogą być także prowadzone klasy realizujące rozszerzony program wychowania fizycznego. Do uczniów tych klas nie stosuje się przepisów dotyczących uczniów klas sportowych i klas mistrzostwa sportowego.

§ 3.

1. Utworzenie klasy lub szkoły sportowej albo szkoły mistrzostwa sportowego wymaga zgody organu prowadzącego szkołę.
2. Warunkiem utworzenia klasy sportowej oraz szkoły mistrzostwa sportowego jest posiadanie odpowiednich dla danej dyscypliny sportu obiektów i urządzeń sportowych.

§ 4.

1. Zajęcia sportowe w klasach i szkołach sportowych oraz szkołach mistrzostwa sportowego prowadzone są według programów szkolenia sportowego, opracowanych dla poszczególnych dyscyplin sportu i dopuszczonych do użytku szkolnego, zgodnie z odrębnymi przepisami.
2. Klasa i szkoła sportowa oraz szkoła mistrzostwa sportowego może realizować program szkolenia sportowego we współpracy z miejscowym klubem sportowym lub szkołą wyższą prowadzącą studia na kierunku wychowanie fizyczne. Współpraca powinna dotyczyć w szczególności pomocy szkoleniowej, wzajemnego udostępniania obiektów i urządzeń sportowych, korzystania z gabinetów lekarskich, gabinetów odnowy biologicznej i prób czynnościowych.
3. Szkoła mistrzostwa sportowego może realizować program szkolenia sportowego także we współpracy z polskim związkiem sportowym działającym w danej dyscyplinie lub dziedzinie sportu. Współpraca powinna dotyczyć w szczególności ustalania kryteriów rekrutacji do szkoły, pomocy szkoleniowej, w tym uczestnictwa w zawodach krajowych i międzynarodowych oraz ustalania drożności szkolenia sportowego.
4. Zasady współpracy, o której mowa w ust. 2 i 3, powinno określać pisemne porozumienie zawarte między szkołą a klubem sportowym, szkołą wyższą lub polskim związkiem sportowym.

§ 5.

1. Obowiązkowy tygodniowy wymiar godzin zajęć sportowych wynosi:
 - a) w klasach i szkołach sportowych — od 10 do 18,
 - b) w szkołach mistrzostwa sportowego — od 16 do 36.
2. Ustalenie dla poszczególnych klas lub szkół tygodniowego wymiaru godzin zajęć sportowych, w granicach określonych w ust. 1, uzależnione jest od etapu szkolenia sportowego, dyscypliny sportu i stopnia wyszkolenia sportowego uczniów.

§ 6.

1. W klasach i szkołach sportowych oraz szkołach mistrzostwa sportowego należy realizować następujące etapy szkolenia sportowego:
 - a) ukierunkowany — realizowany w klasach VII i VIII szkoły podstawowej, mający na celu ujawnienie predyspozycji i uzdolnień kwalifikujących uczniów do szkolenia w określonej dyscyplinie sportu bądź konkurencji sportowej,
 - b) specjalistyczny — realizowany w szkołach ponadpodstawowych.
2. W dyscyplinach sportu, takich jak: pływanie, gimnastyka artystyczna, gimnastyka sportowa, akrobatyka sportowa, łyżwiarstwo figurowe i narciarstwo alpejskie, realizację kolejnych etapów szkolenia sportowego można rozpocząć o etap wcześniej.

§ 7.

1. Klasy i szkoły sportowe oraz szkoły mistrzostwa sportowego realizują program szkolenia sportowego równoległe z programem kształcenia właściwym dla szkoły określonego typu.
2. W ramach programu szkolenia sportowego szkoła organizuje dla uczniów letnie i zimowe obozy szkoleniowo-sportowe.

§ 8.

1. Kandydaci do klasy sportowej lub klasy mistrzostwa sportowego powinni posiadać:
 - a) bardzo dobry stan zdrowia, potwierdzony zaświadczeniem lekarskim, z tym że w przypadku kandydatów do klasy mistrzostwa sportowego wymaga się posiadania zaświadczenia lekarskiego z przychodni sportowo-lekarskiej,

- b) zaliczenie ustalonych przez szkolną komisję rekrutacyjno-kwalifikacyjną lub trenera albo instruktora, o którym mowa w ust. 5, prób sprawności fizycznej oraz minimum trzecią klasę sportową w przypadku kandydatów do klasy mistrzostwa sportowego,
 - c) pisemną zgodę rodziców (prawnych opiekunów).
2. Rekrutację prowadzi się do najniższej programowo klasy sportowej lub klasy mistrzostwa sportowego, spośród uczniów własnej szkoły lub innych szkół, w ogólnie obowiązujących terminach przyjęć do szkół.
 3. Do podstawowej szkoły sportowej lub szkoły mistrzostwa sportowego mogą być przyjmowani także kandydaci zamieszkali poza obwodem szkoły.
 4. Rekrutację uczniów do ponadpodstawowych szkół sportowych i szkół mistrzostwa sportowego przeprowadza szkolna komisja rekrutacyjno-kwalifikacyjna, powołana przez dyrektora szkoły, zgodnie z odrębnymi przepisami.
 5. O przyjęciu do podstawowej szkoły sportowej i szkoły mistrzostwa sportowego decyduje dyrektor szkoły na podstawie opinii trenera lub instruktora prowadzącego zajęcia sportowe i opinii lekarza.

§ 9.

1. Liczba uczniów w klasie sportowej powinna wynosić od 15 do 20.
2. Na zajęciach sportowych klasa sportowa może być dzielona na grupy ćwiczeniowe. Grupa powinna liczyć co najmniej 10 uczniów, z zastrzeżeniem ust. 3.
3. W przypadkach uzasadnionych względami bezpieczeństwa, specyfiką dyscypliny sportu lub osiągnięciem przez uczniów wysokiego poziomu sportowego, za zgodą organu prowadzącego szkołę, liczba uczniów w grupie ćwiczeniowej może być mniejsza.
4. W uzasadnionych przypadkach do klasy sportowej mogą uczęszczać uczniowie nie objęci programem szkolenia sportowego. Uczniów tych nie wlicza się do liczby uczniów klasy sportowej i nie stosuje się do nich przepisów dotyczących uczniów klas sportowych.
5. Liczba uczniów w klasie mistrzostwa sportowego i w grupie ćwiczeniowej na zajęciach sportowych jest uzależniona od możliwości zebrania uczniów o tym samym poziomie sportowym.

§ 10.

1. Obowiązkiem szkoły mistrzostwa sportowego jest stworzenie uczniom warunków umożliwiających godzenie zajęć sportowych z nauką poprzez od-

- powiednią organizację zajęć dydaktycznych, a w szczególności:
- a) opracowanie tygodniowego planu zajęć, tak aby zajęcia dydaktyczne były dostosowane do rozkładu zajęć sportowych,
 - b) dążenie do maksymalnego opanowania i utrwalenia materiału programowego przez uczniów na zajęciach lekcyjnych,
 - c) organizowanie ferii letnich i zimowych w ciągu całego roku szkolnego z dostosowaniem ich do kalendarza imprez sportowych, przy zachowaniu liczby dni wolnych od nauki, określonej odrębnymi przepisami.
3. Dla uczniów dwóch ostatnich klas ponadpodstawowej szkoły mistrzostwa sportowego może być prowadzony w szkole kurs instruktorski w uprawianej przez nich dyscyplinie sportu.

§ 11.

1. Uczniom klas i szkół sportowych oraz szkół mistrzostwa sportowego szkoła powinna zapewnić higieniczne i bezpieczne warunki odbywania zajęć sportowych, korzystanie z pryszniców po każdych zajęciach sportowych, a w razie potrzeby również z różnorodnych form odnowy biologicznej.
2. Uczniom klas i szkół sportowych oraz szkół mistrzostwa sportowego, uczącym się poza miejscem stałego zamieszkania, szkoła powinna zapewnić zakwaterowanie w internacie lub bursie oraz całodzienne wyżywienie w pełni pokrywające ubytki energetyczne powstałe podczas zajęć sportowych, a uczniom uczącym się w miejscu zamieszkania — jeden pełnowartościowy posiłek dziennie. Zasady odpłatności uczniów za zakwaterowanie i wyżywienie określają odrębne przepisy.
3. Uczniów nie kwalifikujących się do dalszego szkolenia sportowego, na podstawie opinii trenera lub instruktora prowadzącego zajęcia sportowe i opinii lekarza, przenosi się od nowego roku szkolnego do klasy działającej na zasadach ogólnych.

§ 12.

1. Zajęcia sportowe w klasach i szkołach sportowych oraz szkołach mistrzostwa sportowego mogą prowadzić osoby posiadające kwalifikacje do zajmowania stanowiska nauczyciela wychowania fizycznego, określone odrębnymi przepisami, z tym że od osób tych wymaga się posiadania dyplomu ukończenia studiów magisterskich o kierunku wychowanie fizyczne oraz uprawnienia trenera lub instruktora w określonej dyscyplinie sportu.

2. W szczególnie uzasadnionych przypadkach zajęcia sportowe mogą prowadzić osoby posiadające uprawnienia trenera w określonej dyscyplinie sportu, lecz nie posiadające wykształcenia, o którym mowa w ust. 1.

§ 13.

1. W szkołach sportowych i szkołach mistrzostwa sportowego może być utworzone stanowisko wicedyrektora do spraw sportowych.
2. W szkołach sportowych i szkołach mistrzostwa sportowego można zatrudniać, w miarę potrzeby, psychologów, technologów żywienia, dietetyków, specjalistów z zakresu rehabilitacji i odnowy biologicznej, intendentów, magazynierów, konserwatorów i innych specjalistów do obsługi specjalistycznego sprzętu i urządzeń sportowych.

§ 14.

1. Zasady sprawowania opieki medycznej nad uczniami klas i szkół sportowych oraz szkół mistrzostwa sportowego określają odrębne przepisy.

Wnioski końcowe

Dzięki współpracy Szkolnego Związku Sportowego z resortem edukacji narodowej, począwszy od 1969 r., istnieje w Polsce system edukacji dla młodzieży o dużych predyspozycjach sportowych. Został on usankcjonowany zarówno przez ustrojową ustawę oświatową z 1991 r., jak również przez aktualnie obowiązującą ustawę o kulturze fizycznej z 1996 r. Ten system charakteryzuje się: 1) znacznym zwiększeniem intensywności i różnorodności ćwiczeń fizycznych powyżej tzw. powszechnych minimów programowych, 2) specjalnymi kryteriami doboru uczniów do tych szkół, 3) objęciem uczniów szkół (klas) sportowych wszechstronną opieką medyczną, odnową biologiczną oraz pomocą materialną i socjalną. Oprócz zajęć o profilu sportowym, uczniowie tych klas (szkół) przerabiają normalny program szkolny ustalony przez MEN. Jednostki powszechnego systemu oświatowego o profilu sportowym korzystnie oddziałują na otoczenie, przyczyniając się do aktywizacji pracy z młodzieżą sportowo uzdolnioną, jak również przyczyniają się do podnoszenia ogólnego poziomu kultury fizycznej w środowisku szkolnym.

Na mocy nowelizacji ustawy oświatowej oraz pakietu ustaw samorządowych z 1998 r., szkoły sportowe na poziomie podstawowym są — jak dotychczas — prowadzone przez samorządne gminy, natomiast szkoły te o statusie ponadpodstawowym są zarządzane przez samorządowe władze powiatowe (rady powiatów i starostów).

SUMMARY

Bożena Maksimowska

**SPORTS SCHOOLS AND CLASSES AND SCHOOLS OF SPORTS
CHAMPIONSHIP IN POLAND**

In 1957, the School Athletics and Sports Association was formed — a public physical culture organisation for school age youth. In the middle of the sixties, the Association started its close co-operation with educational authorities. Schools with extended physical education syllabus for sports talented youth were formed after 1969 and then, sports schools and classes were organised. Many schools of sports championship have been organised since 1977.

The system of those schools and classes was sanctioned by the National Education Act of September 7, 1991 and by the Physical Education Act of January 18, 1996.

At present, on the grounds of educational and self-government acts of 1998, elementary schools with sports profile are run by local communes whereas secondary sports schools are run by self-government administrative districts.